Ч. 73 (13.022). Львів, неділя 3. квітня 1932. Opłata pocztowa uiszczona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. передполуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:
Місячно 5·00 зол.
Чвертьрічно 14·00 „
Піврічно 26·00 „
Річно 48·00 „
ЗА ГРАНИЦЕЮ: в Америці 1 долар, Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр., Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 лей, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

ЗА ТРИ РОКИ.

Зі звіту голови УНДО посла д-ра Дмитра Левицького, виголошеного на Народньому Зїзді дня 25. березня 1932.

І. ПОЛІТИЧНА ПРАЦЯ УНДО. ДО КІНЦЯ 1929 Р.

Приступаю тепер до обговорення наших внутрішніх справ за останні 3 роки. Зрозуміле, що можу про це говорити тільки дуже побіжно і тільки в дуже загальних начерках.

У березні 1928 р. ввійшла наша репрезентація до сойму. Провід партії старався вибрати до сойму найкращий актив споміж членів і дійсно послами вибрано багато чолових членів нашої партії. Не хочу входити в те, чи це було добре, чи зле. Стверджую тільки, що в тому випадку йшли ми за прикладом усіх партій західньої Европи, котрі у виборчих кампаніях ставляли кандидатами своїх чолових людей і переводили їх в законодатні установи. Хоч ми не здобули повного числа належних нам мандатів і завдяки великим виборчим надужиттям, головно на Волині, ми потерпіли велику невдачу, всеж таки перевели ми до сойму і сенату поверх 30 членів нашої партії.

Ситуація різко змінилась. Центр політичного життя перенісся з проводу партії на УПР. УПР показалася тілом більше метким. Її можна було лекше зібрати, а поодинокі посли й сенатори, маючи сяк-так запевнену матеріяльну екзистенцію і дарові карти їзди, могли лекше й частіше їздити по краю та стали посередником між проводом партії й нашими центрами в краю. УПР виказує незвичайно живу діяльність. Тисячі віч у рр. 1928 і 1929. доводять наш край до найбільшого політичного розбудження і зацікавлення, а дуже часті виступи наших послів на пленумі сойму й у комісіях ставлять наше парляментарне заступництво на поважнім рівні який відповідає гідности нашого народу.

Як голова УПР почуваю себе до милого обовязку ствердити на цьому місці, що УПР, хоч безперечно в її діяльности було багато помилок, а може й промахів, від 1928 р. аж до її розвязання у 1930 р. була може найбільше суцільною політичною організацією на нашій території від довгих літ. Її члени вложили в свою працю максімум здібности, карности й особистого зіграння і всі вони напевно довго заховають про цей період свого життя найкращі громадські й особисті спомини.

Але та активність УПР мала й деякі свої відємні сторінки. Вона відтяжила в дуже багатьох ділянках нашого життя провід партії. Згадана дисципліна УПР була для проводу партії дуже корисна, але в краю своєю живою діяльністю члени УПР почали поволи притемнювати діяльність наших повітових організацій. В дуже багатьох повітах, на жаль, перестали послугуватися послами, як своїм політичним інструментом, а почали звалювати на плечі послів всі свої аґенди, а подекуди майже в цілости свою діяльність.

Провід партії боровся проти цього анормального прояву в організованости нашого життя обіжниками і до повітових організацій і до послів, вказуючи на шкідливість такого прояву, але в багатьох випадках ці накази проводу партії не находили належного послуху. Через те в багатьох повітах нарушилась організаційна схема нашої партії, а весь тягар політичної роботи, а тимсамим і політичної відповідальности, яка повинна спочивати на плечах широких мас організованого громадянства, перекинено на плечі одиниць. Одним із найпильніших і найважніших завдань нового проводу партії, а головно нового складу Секретаріяту, буде відновити й поглибити організацію в краю, зробити її живою і активною, підшукати і притягнути до громадської і політичної роботи нові сили.

Наша участь у виборах і вибір чолових людей нашої партії до польського сойму мав важне значіння ще й під другим оглядом. Заняті нашою важкою буденною працею в краю, ми мало інтересуємося, як живе, що про нас думає, які наміри супроти нас має польський уряд і польське громадянство. Коли на нас валяться удари за ударами, які ставлять нам перепони у нашому буденному житті і в нашій буденній праці, то й тоді ми ще більше замикаємося в собі, не стараємося побороти тих перепон і як та річка стараємося ті перепони оминути і плисти дальше своїм вижолобленим руслом. Ми не стаємо віч на віч до боротьби з перепонами.

У соймі інакше. Ми стали око в око з польським урядом і польським організованим у соймі громадянством. Обовязком УПР було стати до боротьби з польським урядом і з польськими політичними партіями, якщо вони клали гать нашому свобідному, природному розвоєві. Після декляративної боротьби ми мусіли увійти в затяжну боротьбу будня. Ми терпіли невдачі за невдачами. За весь час нашої парляментарної праці в польському соймі ми не мали ні одного яснішого моменту. Всеж таки ми вважали нашим обовязком вести дальше нашу боротьбу навіть без якоїнебудь надії на реальний успіх. Бо це був єдиний шлях, щоби вказати світові, польському і нашому власному народові, на це важке положення, серед якого живе наш нарід, на ті геройські зусилля, якими наш нарід прямує до кращої майбутньости, на ті перепони, якими хочуть загатити наш природний гін до добробуту і волі. Ми робили це ще й тому, що наші виборці вимагали від нас не тільки тієї боротьби, але навіть поодиноких інтервенцій для облекшення їх буденного життя.

Ця активність УПР в краю з одного боку, а боротьба відповідно до потреб будня в соймі з другого боку викликала, як взагалі кожна активність, реакцію у всіх нам ворожих таборах. Польський уряд зареаґував на цю активність в краю репресіями на всіх ділянках нашого національного життя. Друга половина 1929. р. і цілий 1930. рік переповнені масовими політичними процесами, які ще в тому часі відносяться головно до нашої молоді. Польське громадянство й польська преса закидує нам сепаратизм, антидержавність і

взиває прокуратора і поліцію до репресій в обороні цілости істнування польської держави. Ворожа нам українцям і хоч чужа, бо москвофільська, зглядно тепер радянофільська, але по українськи писана преса закидає нам, що ми зійшли з позицій політичного принципіялізму в нашій політиці а вступили на шлях опортунізму; що ми погодились з теперішнім станом нашого політичного положення, що ми відступили від тих основних принципів нашої програми, на яких була побудована політична ідеольоґія нашої партії в часі її повстання. Ті напади і з польського боку і з боку ворожих нам українських партій не збентежили проводу партії. Від самого початку нашого істнування ми до цього привикли, бо вони вказували тільки на те, що ми йдемо правильним шляхом. Гірше було те, що ця сконцентрована атака вже в другій половині 1929 р. почала викликувати дезорієнтацію в деяких кругах членів нашої партії і її прихильників. Вони почали вірити наклепам ворожих нам таборів, а через те почало хитатися і довіря до правильности нашої політичної лінії й енерґія до праці в ділянках громадського життя. Тому то 5. жовтня 1929 р. Центральний Комітет УНДО звертається до українського громадянства, вказуючи, що теперішнє політичне положення українського народу під Польщею накладає на все українське громадянство і кожного громадянина зокрема виїмкові обовязки; працю на громадській ниві треба збільшити, організацію на всіх полях скріпити, національну солідарність затіснити, а міжпартійні міжусобиці й особисті непорозуміння мусять уступити місця солідарній на взаїмнім довірю побудованій праці.

Ґордійський вузол світових конфліктів.

I.

Війна не з Китаєм, лише за Китай. — Анґлійська експанзія чужими руками. — Імперіялізм Америки. — Терен збуту товарів.

Людина, що один раз покоштувала з дерева пізнання добра і зла, нездатня була залишитись у незлобному раю, що живе без боротьби, надлюдськими ідеалами. Щож казати про тих, що привикли обективно думати і причиново повязувати випадки, переживши і світову війну і низку інших поважних конфліктів?

Чиж можуть вони, оцінюючи рівні **випадкові** виступи великодержавних уґруповань на ширших світових аренах, не бачити причинового звязку цих випадків і не бачити примар тих збройних конфліктів, що стоять за тими, ніби-то лише торговельними заходами, коли економічні експанзії великих держав зустрінуться на одному, однаково важному для них усіх обекті?

Отже ризикуємо ще раз забрати час українському читачеві висновками зі студій над тими змаганнями, які викликали події, що йдуть тепер над берегами бездонних та безмежних вод Великого Океану. Ці студії, хоч і недосконалі, не сміють бути нам, українцям, байдужими, як не сміє бути байдужою якась нагла зміна барометричного тиснення десь далеко над Ґольфштремом, яка проте може викликати буревій та руїну в рідній країні.

Ми вже писали, що на нашу думку, **це не Китай бореться з Японією**, а що це ріжноманітні сили змагаються **за Китай**, і що китайські війська є лише іграшкою сил, що стоять за ними.

Спробуємо поглядом у минуле обґрунтувати цю нашу думку ширше.

Почнемо з того часу, коли анґльо-саксонська раса, яка жила на „кораблі, що його оточувало море", почала так вміло оперувати морськими шляхами, що створила державу, в якій „ніколи не заходить сонце", та яка залишилася все міцною, хоч від неї і відкололась велика анґльосаксонська галузь Сполучених Держав Північної Америки, яка пішла своїми, але теж анґльо-саксонськими шляхами. Впродовж цілої своєї експанзії, перебіраючи спадщину попередніх мореплавців, Анґлія майже ніколи не веде боротьби **сама**, лише здебільша як складова частина союзів, які зліпила її політика в союзах, при чому її союзникам припадала майже завжди більша роля у боротьбі, та менша у здобичі.

Дамо приклади з останніх двох століть.

Вкінці XVII та початку XVIII століття Франція вийшла з воен побита і багато її заокеанських володінь перебрала Анґлія — за допомогою німецько-російського союзу. У нашому століттю загрозу конкуренції Росії на Далекому Сході знищила російсько-японська війна 1904-5 рр., підчас якої Анґлія зобовязалася тайним договором, що вона спинить кожну європейську державу, яка хотіла би вмішатись в російсько-японський спір. У світовій війні спинено німецьку експанзію до перського заливу та перебрано від неї всі африканські кольонії — у союзі з іншими европейськими державами. По війні до нинішнього дня Анґлія дістала, на підставі договорів з 1919-20 року безмежні впливи в Персії Авганістані та Арабії і вже має майже бел-

перерину територію впливів від Капштату через Єгипет і Персію до Індії. Після таких здобутків Англія зробила вже низку спроб від 1923-26 року створити з Тибету самостійну державу, від якої дістала би концесії на залізниці, а тепер вже будує через Тибет шлях від течії „Матері Гунгі" (Гангу) попри Брамапутру до течії „Великої Ріки — Сина Морей" — Ян-тсе-кіангу. У всіх тих зусиллях проявляється бажання стати повновласним владикою усієї малокультурної, але багатої сирівцями, частини континентального комплексу Африка—Азія. Успіх отих зусиль забезпечив би за Англією безмежні можливости здобувати сирівці та експортувати свої промислові вироби, без чого тяжко жити 285 душам на кожному одному квадратному кільометрі „держави-корабля".

Не дрімав і молодший англьосаксонський брат — Сполучені Держави Північної Америки. Вони, після збройного конфлікту з Еспанією, взяли під свій протекторат остров Кубу, звідки можна було перешкодити свобідному маневруванню їх фльоти через Панамський канал.

Починаючи з 1897 року, коли в Спол. Державах перемогли імперіялістичні тенденції, виразником яких був президент Мек Кінлей, нарушено доктрину Монро: тоді почалася буйна експанзія Спол. Держав у напрямі на Схід, окупацією Панами, а в 1900 році окупацією Гавайських островів.

До того захоплено під „протекторат" і перетворено в американську провінцію остров Гуам та Филипинські острови, через які ось тепер може прийти до конфлікту. З 1905 року Америка починає творити на Гавайських островах базу для своєї фльоти, а в 1918-19 рр., підчас революційної боротьби на Сибірі, представник Сполучених Держав, здається, Еліх Рут, вів пертрактації з ген. Колчаком і так званим „Сибірським Урядом Установчих Зборів" („Сибирским Правительством Учредительного Собрания") про продаж Сполученим Державам Камчатки, або, що найменше, Петропавлівського порту та видачі концесій на залізниці від цього порту до Байкалу та Амуру. Нині в СРСР Американські Сполучені Держави будують шлях між Калганом і Ургою, між Ургою й Сюяном, — це вони мають безліч своїх інжинерів при експльоатації сибірських залізниць.

Отже дві групи англьосаксонської раси — раси суто індустріяльної і повної енергії боротьби — йдуть одна зі східних берегів Атлянтику (крізь Африку, Малу Азію, Індії на Ян-Тсе-кіянг, — друга з західних берегів тогож Атлянтику через Панаму, Каліфорнію, Камчатку й Амур та через Гаваї, Гуам, Филипіни, — все до тогож Ян-Тсе-кіянґу, де живе 300 міліонів споживачів і нема індустріяльної продукції, себто є вимріяне поле для збуту і „праці" золота Сполучених Держав.

На цьому шляху Спол. Держави хочуть захопити Петропавловський Порт, коло якого тече могутнє „вічне" Куро-Шіво, — морська течія, нагріта „японським сонцем". Цей порт майже не замерзає чи покривається тонким ледом, з того порту можна тримати в шаху і Курильські острови і базу японців — порт Хакодате. Таким робом можна з того порту шахувати „східну державу — корабель, оточений морем" з 318 мешканців на 1 кв. кільометрі.

Прошу читача взяти мапу і переконатися, що це **не випадок.**

Всеволод Петрів,
ген. штабу генерал-хорунжий.

Наше господарське положення на Народньому Зїзді.

Резолюції до реферату сен. Юліяна Павликовського: „Сучасне економічне положення українського народу в Польщі", виголошеного на Народньому Зїзді УНДО дня 26. березня 1932.

(Докінчення.)

III

Народній Зїзд із вдоволенням стверджує, що вроджена з положення українського народу потреба охопити все господарське життя нації у власні національні орґанізації, які в основу своєї праці поклали первні самодіяльности і збірної самопомочи українських моральних і матеріяльних сил, не зважаючи на адміністраційні угніти і свідоме нехтування господарських потреб і конечностей усіх верств українського народу, завдяки його відпорности й жертвенности та в першу чергу національної свідомости дала і дає додатні висліди як серед національно думаючого робітництва і ремісництва та прозябаючого рідного промислу, так і головно серед українського хліборобського світу.

Народній Зїзд щиро витає українські національні орґанізації і господарські і професійні, що їх здвигнули поодинокі верстви української суспільности на поодиноких відтинках господарського життя українського народу; щиро витає поступи співпраці цих орґанізацій між собою, яка то співпраця творить з окремих орґанізацій поодиноких верств синтезу господарського життя українського народу, пронизану однією думкою конструктивної праці й однією думкою боротьби за природне право — запоручене в додатку польською конституцією — право на самостійне ведення українського народнього господарства в українських національних господарських орґанізаціях; зокрема щиро витає поступи господарської орґанізації українського хліборобського світу, веденої під проводом двох верховних хліборобських орґанізацій: 1) Краєвого Т-ва Господарського „Сільський Господар" у Львові враз з його філіями і кружками у краю; 2) Центрального обєднання української кооперації. РСУК у Львові і його Інспекторату в Луцьку, враз з цілою його союзною кооперативною орґанізацією краєвого, районового і місцевого характеру всіх видів нашого національного кооперативму.

•

Народній Зїзд з усією повагою приняв до відома всі труднощі, в які попав український кооперативам і з причини несприятливих умовин політичної й господарської натури, а також по части, на жаль, і з причини занедбань, а то й заломань, на щастя, нечисленних одиниць, що кермували поодинокими кооперативними станицями, і з признанням підносить жертвенну працю як ідейного центра, так і господарських осередків, ведену на ратування загрожених матеріяльно станиць.

Народній Зїзд 1) з повним признанням витає розквіт збутових операцій українського кооперативму, який вже в сучасній добі зрівноважує майже біляне довозу й вивозу українського села; 2) з повним признанням витає акцію українських щадничо-кредитових кооператив у відбудові українськихощадностей та у фінансуванні українського народнього господарства.

Народній Зїзд взиває український хліборобський світ, головно світ селянський, до ще сильнішого обєднання в орґанізації „Сільського Господаря" і під прапорами української національної кооперації, кермованої центральним обєднан-

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 3. КВІТНЯ 1932.

МИКОЛА ГОЛУБЕЦЬ. 2)

„Нації" княжого Львова.

(Докінчення).

Про Володимира Великого оповідає літопис, що він під хазарськими впливами, заки охрестився, мав призадумуватись над тим, чи не прийняти юдаїзм. З XII. в. збереглася до нас літописна вістка про погром київських жидів, спричинений лихвою, яка вже тоді була одною із рис їхнього національного характеру. В обороні жидів побачив себе примушеним станути князь Володимир Мономах, який рішуче, але й безуспішно виступив проти закидів християнського населення, мовляв, жиди відбирають із християнських рук варстати промислу й торговлі, навертають християн на жидівство та будують свої доми й божниці поруч з християнськими церквами.

Із занепадом Київа розходяться жиди по нових центрах південно-західньої України та північної Руси. В XIII. в. бачимо їх у Володимирі Волинському, а в середині XIV. в. були вони вже у Львові сильно закоріненим елементом. Дослідник минулого львівських жидів Каро говорить про жидів у княжому Львові таке:

„Захожі від Сходу жиди, під владою українських князів, стояли без сумніву на томуж низькому рівні культури як і їх земляки, з якими вони, поруч віри, мали спільні звичаї, одіж і мову. Про якунебудь духову творчість не знаємо нічого. Торговля зі Сходом була їх головним заняттям й джерелом розмірного добробуту. Про якісь обмеження жидів українськими князями, які супроти своїх підданих були виїмково толерантними, не було й мови".

Говорили львівські жиди мовою свого українського окруження тоді, як львівські жиди-караїти, примандрувавши до Львова з Криму, говорили мовою зближеною до татарської. У княжому Львові мешкали жиди об межу з нинішним Старим Ринком, відділені від нього ровом, що йшов нинішньою Жовківською вулицею. Міст перекинутий через цей рів єднав жидівську дільницю з центром підгороддя й самим городом. Памяткою по жидах княжого Львова лишився їхній старий цвинтар (між нинішніми вулицями Раппапорта, Клепарівською, Майзельса й Шпитальною), на якому до нині збереглися нагробники з XIV. віку.

Скорше ніж властиві жиди-рабінати прийшла до Львова жидівська секта караїтів, які заснували тут перший дім молитви на місці, де згодом побудовано міську синаґоґу. Караїтська околиця лежала над багном поза пізнішим краківським передмістям, а тепер є пустим полем суміжним зі старим жидівським окописцем, де збереглися ще два, оперті на пнях дерев намогильники з нечиткими написами. Доволі таємним племенем поселеним у княжому Львові були згадані середньовічними грамотами й пізнішими хроністами — сарацени. „Хто вони були — арабські купці, жиди-караїти чи сурожні з Криму, важко сказати" — каже у своїй студії про княжий Львів А. Чоловський. Зубрицький думає, що під сараценами слід розуміти татар, а не турків, які щойно від 1355 р. поселилися в Европі. Тимчасом жидівський історик Каро дивується, для чогоб татари мали виступати у Львові під двома назвами. Скорше всього були це караїти, що прийшли до Львова з Малої Азії. Н. Соколов у свому „Sinat-olam" (Варшава 1882.) наводить рукопис з 1356. р., де є згадка про двояких жидів — „Judaci" і про караїтів „Saraceni".

Всупереч усім цим виводам, дослідник судівництва середньовічного Львова Бальцер впевняє, що під назвою сарацені треба розуміти тільки і виключно татар. Татари були теж без сумніву одними з упривілеєних мешканців княжого Львова. Вже хочби задокументована історією „татарська орієнтація" князя Льва Даниловича і його наслідників, які під напором польського заходу, постійно спиралися на збройну підтримку татар, переконує нас, що татари жили у княжому Львові й то так у самому городі як члени княжої дружини, як і на підгороддю, як купці та ремісники. Зіморович оповідає, що ще за його часів існував під Високим Замком татарський цвинтар, де й показували місце татарського мечету. Зате Зубрицький нотує традицію, в якої автентичність не вірить, буцім-то татарський мечет стояв колись на місці нинішнього домініканського монастиря. На всякий випадок існуюча нині Татарська вулиця під Високим Замком вказувалаб на місце поселення татар у княжому Львові. Після упадку княжого Львова, роля татар помітно змінилася. Із колишніх „союзників" державної влади стали вони переслідуваними інтрузами, що мешкали серед багон Полтви в злиденних ліпянках й займалися торговлею кіньми, не рідко конекрадством та гарбуванням шкір. Т. зв. Краківська брама звалася нерідко „татарською", що свідчить про заселення татарами її найближчих околиць поза мурами середньовічного Львова. Чим ближче до нас, скількість татар у Львові помітно меншає. Частина їх емігрує, решта вигибає або змішується з місцевим населенням, залишаючи по собі слід у суто-татарських прізвищах цілої низки передміщанських родин.

Про існування в княжому Львові інших національностей поза вичисленими, а в першу чергу поляків, не маємо ніяких конкретних відомостей. Можна припускати, що не обійшлося тут й без них, але ні своєю скількістю ні якістю не звернули вони на себе уваги урядових чинників ані пізніших хроністів.

„Шість ріжних національностей (українці, німці, вірмени, жиди, сарацени, татари), три ріжні людські раси (арійці, монголи, семіти), шість відмінних віроісповідань (православні, католики, жиди-рабінати, жиди-караїти, мусулмани) ведені спільнотою економічних інтересів, зосередилося на одному місці" — говорить у своїй студії про вірменське судівництво В. Бальцер. Для всіх них було під Княжою Горою доволі місця й неменше простору для виявлення їх орґанізаційно-творчого хисту та інвенції. Ніяких суспільних ані особистих обмежень, повна толеранція для релігійного культу, нічим незвязана свобода рухів і добір та опіка над варштатами праці. Оце картина тієї сприятливої атмосфери, серед якої творилося й оформлювалося суспільно-громадське життя ріжнородних мозаїки „націй" княжого Львова.

—o—

вям української кооперації РСУК, задля скріплення українських розпорошених господарських сил до дальшої боротьби з господарським лихоліттям українського села і задля приспішення повного його відродження, започаткованого вже працями суспільної агрономії, удержуваної фондами українського народу як у працях сільсько-господарської техніки, так і у працях рідного сільсько-господарського навчання.

IV.

Народній Зїзд, доцінюючи належно плодотворну рису характеру господарських змагань українського народу серед теперішньої дійсности, взиває всі верстви українського народу до поглиблювання і поширювання в господарських змаганнях ідеї господарського солідаризму, як національної необхідности, в метою дальшої розбудови українського національного капіталу і розбудови при його помочі всіх ділянок українського народу, а зокрема при рівномірнім трактуванні потреб розбудови продукційних варстатів в українських містах.

V.

Народній Зїзд, перевіривши методи екстермінаційної політики Польщі супроти господарського життя українського народу, з усією рішучістю і повагою протестує проти неї і перед відповідальними урядовими чинниками Польщі, і перед цілим культурним світом та заявляє, що український нарід у боротьбі за свої права як нація не спочине і спертий на животворну криницю власних сил свідомих своїх громадян доведе її до переможного кінця, бо по його стороні, як певний союзник, стоять права природи й основи, що їх дає суспільна етика.

VI.

Народній Зїзд, свідомий екстермінаційної політики уряду супроти українського народнього господарства, супроти потреб і конечностей українського господарського руху, взиває Українську Парляментарну Репрезентацію й Українське Національно-Демократичне Обєднання у всіх його центральних і повітових та місцевих органах, а також усе національно думаюче українське громадянство до дальшої боротьби *за права на вільний розвиток українського народнього господарства у цілій його багатогранній будові*, згідно з природними на це правами українського народу, як національної окремішности в Польщі.

——o——

Вивезення проф. Ст. Рудницького на Сибір.

НОВЕ НАСИЛЬСТВО БІЛЬШОВИКІВ.

Довідуємося із зовсім певного джерела, що більшовицька влада вивезла в останньому часі на Сибір відомого ученого ґеоґрафа, б. доцента львівського університету перед війною і професора українського університету у Празі, д-ра Степана Рудницького, який виїхав перед кількома роками із Праги до Харкова, де обняв був становище директора Картографічного Інституту.

Одночасно дістаємо і другу вістку, а саме, що з Харкова вивезли на північ також проф. Федора Замору.

З польської преси.

„Намагане отроєння Вітоса“.

КОЛИБ БУЛИ ПЕРЕСТЕРІГЛИ ГОЛУВКА...

Під повищим наголовком „Дзеннік Людови“ з 31. березня приніс статтю п. Щепанського, яка по суті є рефлексіями з приводу відомої афери з пляном отроїти посла Вітоса: якийсь польський селянин Сулоха з Підгалля, ревний санатор, рішив насипати Вітосові до кави чи якоїсь юшки 2 дека стрихніни і про цей свій скромний плян повідомив посла з своєї округи, Ґвіжджа (ББ). На лихо — Ґвіждж не захопився цим пляном, перестеріг Вітоса і дав знати поліції. Пригадуючи ту подію, автор зауважує:

Саме та пересторога заслуговує на подяку, бо не кожний такий щасливець, як Вітос. З ним може рівнятися хіба лише один Тромпчинський. Бо, як знаємо з історичних поправок (алюзія до книжки марш. Пілсудського під таким наголовком — Прим. Ред.), на Тромпчинського теж гострили собі шаблі чи пазурки та голосилися у „центральної фігури“, щоби дозволила їм побільшити гурт ангелят, але — далебі — такого дозволу не дістали і... Тромпчинський остався при життю по нинішній день. Скільки то осіб булоб вратувалось у Польщі, колиб завсіди найшовся якийсь добряга і попередив, або заборонив знущатися над людьми, чи не дозволив на злочинні імпрези, — скільки то прикростей заощадилиб ріжним людям, колиб наслідувати Ґвіжджа і заздалегідь казати їм, що їм грозить. Таким робом і Здзеховський міг був оминути нападу незнаних людців і Новачинському не витовклиб ока і Мостовичеві прогулька автом за місто не булаб така прикра (мова про б. ендецького міністра й ендецьких варшавських журналістів, яких схопили й діймаюче побили — Прим. Ред.). Впевняю (сам себе), що колиб у свій час сказав хтось ґен. Загурському, що може заблукатися у Варшаві і десь подітися, то напевно не зробив би такої штуки, щоби досі не показатися світові. Так само, колиб Голуфкові хтось словечком бовкнув, щоби у Трускавці не лікувався і не замешкав у партеровій хатині Сестер Жалібниць, колиб завжди в пору хтось умів перестерегти перед всілякими поганими випадками, то не одну катастрофу можна було би оминути.

Їдучи щойно недавно з Варшави до Кракова я довідався з уст старшини летунства, чому Кубалі й Ідзіковському не вдався лет на „Маршалку Пілсудськім“ з Европи до Америки: бо французи насипали їм цукру до бензини. Як тут має бути добре в Польщі, коли вічно трапляються нещасливі випадки, коли тратить життя Коризма (жандарм при Бельведері, який одної ночі серед таємничих обставин згинув від кулі — Прим. Ред.), як необережно гине Зацвіліховський (б. секретар премієра Бартля і дир. президіяльної канцелярії, що згинув при автомобілевій катастрофі — Прим. Ред.) і тільки якісь сатанізми герцюють по польськім світику та не мають сили і міці впорядкувати громадське життя...

ТАЙНА ВБИВСТВА КОМ. ЧЕХОВСЬКОГО.

„Курер Львовскі“, який передрукував — так само, як і ми — цікавий поклик „Роботніка“ до урядових чинників, щоби вони відхилили рубець тайни слідства у справі вбивства Тадея Голуфка, подає наприкінці від себе таку ревеляційну увагу:

Автор листа не згадує про смерть пок. Чеховського, але є ясною річю, що це вона підсунула йому повищі уваги. Поміж обома таємничими злочинами істнує найочевидніший звязок...

Свято Івана Мазепи в Букарешті.

Букарешт, 25. березня 1932.

В неділю, 20-го березня, в помешканні Громадського Допомогового Комітету української еміграції в Румунії, відбулася урочиста академія, присвячена памяти великого гетьмана України Івана Мазепи.

Виклад про Івана Мазепу, як українського державника, виголосив д-р В. Трепке. В ньому промовець торкнувся біографії Мазепи, а також величі його постаті не лише на овиді України, але й тодішньої Европи.

Після В. Трепке промовляв п. Дмитро Геродот, який порівнював добу Івана Мазепи із сучасною нам добою, з недавніми подіями, які ми не лише спостерігали, а й брали в них активну участь. При Івані Мазепі Україна була поділена і над нею в першу чергу панувала Москва, так само було й перед останнім національним зривом у 1917-му році. Тоді Іван Мазепа рішучо і виразно підняв прапор суверенности Української Держави і став чолом проти Москви, тепер те саме зробив Симон Петлюра. Тоді не лише рядове українське козацтво, але й старшинство не підтримало масово свого державного вожда, він програв і примушений був залишити територію України. Так само лишив її Симон Петлюра. Навіть у долі цих двох синів України є трагічна подібність: і Іван Мазепа помер на чужині і Симон Петлюра загинув від злодійської руки найнятого вбивника. Закінчив промовець тим, що рідну історію ми повинні не лише студіювати, але й учитися з неї.

Після цього промовляли ще п. А. Козак та полковник Г. Порохівський, які побіжно зупинялися на трьох етапах української визвольної війни: на добі гетьмана Богдана Хмельницького, гетьмана Івана Мазепи і Симона Петлюри. Обидва промовці розглядали соціяльно-економічні моменти цих діб.

Закінчилася урочиста академія заснуванням філії Української Спілки імени Мазепи (УСІМ) у Букарешті. В управу філії Спілки таємним голосуванням обібрано: д-ра В. Трепке, Г. Порохівського, П. Семенка, А. Козака та С. Харов'юка.

Г.

За океаном.

В СТОЛИЦІ АМЕРИКИ ВІДБУДЕТЬСЯ 1. ТРАВНЯ ВЕЛИКА УКРАЇНСЬКА МАНІФЕСТАЦІЯ В ЧЕСТЬ ЮРІЯ ВАШИНГТОНА.

Виконуючи ухвалу українських товариств з 3. січня ц. р., Школа Українського Національного Танку Василя Авраменка розпочала підготівку до величавого святкування памяти Юрія Вашингтона по цілій Америці з нагоди 200-літніх роковин його народження. Хоч з початку виглядало, що низка українських маніфестацій розпічнеться з Ню Йорку, та обставини склалися так, що головну маніфестацію треба зробити в столиці Злучених Держав, у місті Вашингтоні.

Головний Американський Комітет для вшанування 200-ліття Юрія Вашингтона, з осідком у місті Вашингтоні, вже давно виготовив пляни для цілої низки патріотичних маніфестацій і тому українська маніфестація мусить достроїтись до уложеного пляну. Українська делегація, яка була 11. лютого у столиці Злучених Держав щоби поробити заходи в цій справі, мала обмежений час і способи ділання, а проте вдалося їй вповні осягнути свою ціль. Відповідні урядові чинники дали дозвіл на прилюдну українську маніфестацію в „Силван Тіейтр“, під отвертим небом, перед памятником, славним обеліском Юрія Вашингтона, в неділю 1-го травня 1932 р., отже на самий український Великдень, в годині 3-тій з полудня. Вечором того самого дня відбудеться в найбільшій публичній галі столиці, у „Вашингтон Одиторіюм“, українська вистава в честь Юрія Вашингтона. Саля містить понад 6.000 людей. В обох виступах — пополудні і вечором — бере участь проф. Олександер Кошиць із своїм новозорганізованим Українським Хором і артист Василь Авраменко з українським балетом, складеним з приблизно 300 танцюристів.

Національний Комітет і Дистриктовий Комітет (Кольомбійський) дали делеґації, в якій були І. Ф. Ла Салл, голова Республиканської Організації Чужинецьких Груп стейту Ню Йорк, артист Василь Авраменко і д-р Семен Демидчук, запевнення, що допоможуть українському святові всіми способами, якими вони орудують, включаючи й розголос у пресі, піддержку поліції і прихильне становище адміністраційної власти Дистрикту Кольомбія.

ВІДЧИТ ОЛЕКСАНДРА КОШИЦЯ ПРО УКРАЇНСЬКУ ПІСНЮ.

В неділю, 14 лютого, відбувся пополудні в Українськім Народнім Домі у Ню Йорку відчит проф. Олександра Кошиця про українську пісню. На відчит явилась поважна громада людей. Прелеґент говорив незвичайно інтересно. Кожний помітив всесторонню ерудицію проф. Кошиця не лише при обговорюванні українських пісень, але також і при історичних виводах. Не диво, що слухачі слідкували за кожним словом прелеґента з напруженою увагою. Відчит тревав півтретя години і закінчився збіркою на порятунок здоровля композитора Михайла Гайворонського, бо на цю власне ціль відчит був призначений. Збірка і дохід при вступі принесли разом 130 долярів.

ПЕРЕХІД „НАЦІОНАЛЬНОЇ ПРЕСИ“ В ІНШІ РУКИ.

Видавництво „Національна Преса“ у Вінніпеґу, Канада, що, як відомо, видавало кілька органів для ріжних національностей Канади, в

тому числі український тижневик „Канадійський Фармер" і місячник „The New Canadian", що присвячував найбільше місця й уваги українцям, — попала у фінансові труднощі і вкінці 23. січня п. р. продано її на ліцитації за 20.000 долярів. Купила „Національну Пресу", як зачуваємо, провінціональна консервативна партія до спілки з чеським книгарем Доячеком, що зробив на українських книжках маєток. Доячек, що був уже давніше власником „Канад. Фармера", перенявши його знову в посідання, негайно звільнив двох редакторів газети, проф. В. Біберовича і п. Данила Будку (брата епископа), а задержав тільки старого редактора Гикавого. З хвилиною тієї зміни ніяка українська організація ані одиниця не має вже найменшого впливу на напрям і зміст „Канад. Фармера", який зійшов тепер на чисто виборчий орган в руках чужинців.

Після тієї зміни ходять слухи, що в Канаді стане небавком виходити новий незалежний український орган. Буде ним мабуть відновлений старий „Канадійський Українець", заснований епископом Будкою.

Найбільше вдоволені переходом „Нац. Преси" в інші руки і зміною в ред. „Канад. Фармера" канадійські поляки. Оба тамошні польські органи „Час" і „Слово Польске" особливо радіють з упадку „The New Canadian-у", який виступаючи енергічно й постійно в обороні українського народу в Польщі, був їм завсіди сіллю в оці.

На болючі теми.

Ще про перехід бережницької шляхти на римо католицтво.

Живемо на пограничі більшовицького світу, де етика та сумлінність зачислені до буржуазних пережитків. З острахом споглядаємо на заабручанську Україну, що за моральна руїна остане там після панування „селянсько-робітничої влади". Ця свідомість накладає на нас західніх українців обовязок дорожити всякими етичними вартостями та проявами карности усіх творчих елементів на цій части нашої землі. Немає двох думок і всі ми це собі освідомляємо нині краще ніж колинебудь, яку велику ролю відіграє церква саме в справі зберігання етичних та конструкційних вальорів західньої вітки українського народу. Нічого дивного, що загал національно думаючого табору з повною зичливістю ставиться до всіх проявів здорового католицького руху в надії, що так як на заході Европи, так і в нас відроджений католицизм видасть характери корисні і для церкви і для нації; вкажемо хочби на такі постаті як на заході як Брінінг, Фош, Де Валера й інші. Ми вірили, що відроджений католицизм і в нас опертий на західні взори, дасть нам характери та стане для молодих поколінь школою творчої праці та забороломо етики, якої такий брак на сході Европи. Однак те, що діється серед деяких наших „католиків" стає жалюгідним взором саме занепаду цеї етики, що деколи малощо відходить від етики „товаришів". Розвузданість у цім напрямі замітна передовсім у тих „католиків", що взяли собі за ціль своїх нападів працю та особу нашого Митрополита, вже нині постать безсумнівно історичну.

Перед нами 16. число „Нової Зорі" з дня 3. березня ц. р. а в нім допис п. з. „Овочі византійства", оперта ніби то на прикрім випадку переходу бережницької шляхти на латинство. Ось як льояльно у відношенні до своєї духовної влади зачинає „католицький" дописувач свою статтю: **„Хаос в нашій Церкві львівської епархії видає вже багаті, але сумні плоди.** В Бережниці Шляхоцькій коло Калуша парох о. Бандера за підмовою свого **сина,** який (тут ред. Н. З. нібн пропускає по фарисейськи уступ, хоч кожний бачить, що мова про Дух. Академію) перейнився „чистотою обряду", зачав заводити восточні обряди, отже почав касувати дзвінки при Сл. Божій... Люди поділилися на два табори. Шляхта як інтелігентніший (?) матеріял, трималасся приписів нашої Церкви"... Далі оповідаеться про спір чи причащатися стоячи чи клячучи та додає: „Селяни пішли за новою наукою пароха і **його сина новітньої византійської едукації,** шляхта заявилася проти... Отже наша шляхта (цей інтелігентніший матеріял для Н. З.!) виступила з Церкви, а не піддалася православному приписови пароха". Дальше оповідає, що о. Бандера та його син казали старшим братям якусь жінку-шляхтянку, що не хотіла причащатися клячучи підносити силою і це було причиною, що та „інтелігентна" шляхта замість звернутись до митрополита пішла до староства та перейшла в числі 300 душ на латинство. З черги порівнав автор статті о. Бандеру до апостатів на Холмщині — Попеля та Криницького та додав: „От робота і наслідки византійства. **Хаос в нашій Церкві зачався вже на добре".** Вкінці з цілою категоричністю автор твердить, що згаданий богослов, син о. Бандери голосив, що синоди замойський та львівський не обовязують. Стільки „Н. Зоря".

Натомість 12. число „Мети" приносить лист згаданого о. Бандери, в якім той у справі наведених вище фактів та цього византійського злого духа і кусителя старого пароха під „облаченієм" сина заявляє, **що він взагалі сина не має.** „Восточних обрядів — пише він — я не заводив „під впливом **сина богослова, якого я не маю"** і то не насильно, тільки за попереднім вияснєнням у проповідях дійсних причин зміреннх інновацій. Ті інновації приняли всі радо, не тільки хлопи... Насильне підношення старшої жінки при Св. Причастю старшими братьми мадо місце хіба в уяві дописувача „Н. Зорі

Не думаємо зовсім боронити необдуманих вчинків деяких одиниць — фанатиків византійства, що без приказу церковної влади, на власну руку вводять у церкву новости, хочби вони мали оправдання в старій нашій традиції. Також само знаємо, що справа переходу бережницької шляхти має крім церковного інше, а саме політичне підложе. Агітація поляків серед української шляхти на Підкарпатті тепер зможена і до цеї справи слід нам вернути. Так само, хоч як фальшиве та сторонниче є представлення „Н. Зорі" в справі переходу бережницької шляхти, фактом є, що душпастир, який тепер при такому підйомі національної свідомости допустив (не кажемо довів) до переходу 300 душ на латинський обряд, не є на своєму місці. На загрожену позицію слід дати людину, що своєю працею гуртувала би, а не розганяла вірних. Інша річ, що ми не думаємо о. Бандері робити закиду, який йому з чистим „католицьким сумлінням" зробила „Нова Зоря", а саме, що о. Бандера є апостатом.

Та ми стоїмо перед зовсім іншим фактом цієї „католицької" анархії, що її веде так систематично „Н. Зоря". Це небувале між католиками на цілій земській кулі, щоби католицька преса закинула якомунебудь католицькому епископови, що в його епархії анархія. А вже до подумання, щоби якийсь католицький редактор, спираючися на видуманих фактах підняв такий бешкет проти власного епископа, в епархії якого він часопис видає. Такий орган давно де католицька духовна влада зліквідувала би до кількох днів. Та тут ще загальнолюдська, тож же й громадянська справа. „Католицький" орган видумує найзвичайніші брехні, щоби атакувати нібито о. Бандеру, а на ділі церковну та загально-національну установу Богословську Академію. Каже о. Бандері мати сина, якого у нього немає, каже тому синові бути „глашатаєм" якогось византійства і т. д. Це вже добре передумана клевета покрою всяких більшовицьких писак. Такі відносини в ділянці такої „католицької" преси потребують основної санації і на них світська суспільність не може дивитися байдуже.

Не можна позволити людині, що перемандрувавши свій дотеперішний життєвий шлях від орієнтації до орієнтації загубила всяку міру і вводить у наше життя хаос, а в журналістику методи дуже далекі від католицької етики. Поміщення вище згаданого допису є пророчистим фактом цього. Горлаючи про католицизм, де того треба чи не треба, на ділі підриває ті вартости, що їх вже внесла католицька церква на західні землі українського народу. Ми віримо, що людина з такою ідеольогічною метаморфозою з таким самим темпераментом буде писати в обороні кожної ідеольогії, де ще матеріяльні джерела вповні не висохли, як учить історія українського народу останніх двох десяток літ, але яка користь з цього для нашої церкви та народу?

Католицька преса мусить у першу чергу стояти морально високо та зберегти повну льояльність до всякої католицької духовної влади — річ ясна в першу чергу до своєї. Вона має приучувати громадянство до пошани для тих, яких Боже Провидіння поставило на вищих духовних єрархічних ступінях та на чоло рідного народу. Немає в якійсь пресі цих цінних конструкційних вартостей, така преса не принесе народові бажаних цінностей, хочби вона й серед людної вулиці горлала про свою католицькість.

Гльоссатор.

—o—

Першоквітневі жарти.

Як що-року, часопис наш приніс і вчора, в дні 1. квітня низку вигадок, з яких неодну легковірні читачі взяли поважно. Традиція Prima Aprilis — стара; у Німеччині, Франції, Англії та Італії і взагалі в західній та центральній Европі, в такий день дурять своїх знайомих. Походження цього звичаю не зовсім вияснене. Одні виводять його від оцени з відсилки Христа від Понтія до Пилата (замість від „Герода до Пилата"), що ввійшла до пасійних вистав підчас великодних свят, інші від змінної квітневої погоди. У Франції звичай цей утримується від 1564 р., коли Карло IX. переложив свято нового року з 1. квітня на 1. січня. Тому, що від того часу новорічні дарунки складали собі люди 1. січня, 1. квітень залишився днем, коли посилали собі ріжні безвартні дрібниці.

Першоквітневі жарти у 72. ч. „Діла" означені датою „Львів 1. квітня", а саме „Українська Міжпартійна Рада у Львові" і „Консолідація католицького табору". У новинках є їх чимало; є це звістки про зворот грошей передплатникам щоденника „Час", про фузію „Сели" й „Сельробу", про українське кіно у Львові, про продажу звірів у львівському цирку, про синтетичний харч, про намічену гру Альохіна з Т-вом Українських Шахістів у Львові, про апостроф, заведений Французькою Академією Наук.

НЕ ЖАРТ, А ПРАВДА.

Цікаво, що багато читачів уважало теж першоквітневим жартом новинку п. з. „Вибір Міс Европи 1932". Тимчасом вона таки правдива. Ми взяли її із щоденника „Леклерер де Ніс" ч. 44. з дня 13-го березня, присланого нам нашим земляком Ємцем. Ось ближчі подробиці про традиційне свято звеличання нової европейської красуні, з титулом „Міс Европи". Є це 18-літня Аасе Клявсен, вибрана кандидаткою в Копенгагені денником „Б. Т." 15 красунь-суперниць зїхались до Болїє, біля Ніцци, дня 12-го березня, де зійшли обід, а відтак переїхали до Ніцци до готелю „Негреско", де зібрались члени жюрі, члени рідні деяких красунь, журналісти, фотографи та деякі почесні гості. У склад жюрі входили: Ганс Шварц (Німеччина), полковник Джон Лідер (Англія), Моріс Метевлінк Манчель Угарте (Аргентина), (Бельгія), пані Дженні Гаґельстам (Данія), князь Мельґар (Еспанія), Жан-Ґабріель Думерг (Франція), Італьо Сабатіні (Італія), Церега Фомбона (Перу), граф Броель Плятер (Польща), Ф. Робіони (Румунія), архикнязь Вільгельм Габсбурґ (Росія?!), д-р Д'Ек (Чехословаччина) і Ф. де Май (Югославія), Анґельо (Мадярщина).

„У незвичайно гарній мистецькій програмі — читаємо там — узяв участь славний бандурист Ємець і відомі „Шість Ельсов", що зібрали рясні оплески".

НЕСВІДОМІ ЖАРТИ.

У нинішніх часах преса щоденно приносить такі неймовірні вістки, що читачі часто затрачують хист відріжняти правду від вигадки. Головно в царині природничих наук та техніки надибуємо неодну „качку", яку ляїки приймають як науковий факт. Для прикладу звернемо увагу на два числа „Життя і Знання" (ч. 5. і 7. з 1932 р.). В першім читаємо про новий турбіновий пароплав, де „в центрі турбіни вбудований корабель". Турбіна ще може поміститись у кораблі, але як помістити корабель у турбіні?! У ч. 7. цього журналу читаємо про „новий винахід" двох київських інжинірів: „сухий лід" (як виробляти сухий лід, про це вже давно знають і його фабрикація йде на велику скалю в Америці!).

Важко, здається, придумати веселіший жарт, як звістка, видрукована дня 21. березня в 62. числі „Нового Часу" п. з. „Завалився міст": „Міст, що колись відграничував королівство Обойґа в Сицилії від папської держави". Новий кар зрозумів польський термін „обойґа Сицилії" як назву і зробив із цього королівство!

Зате першоквітневий дотеп „Нового Часу" про схоплення й вивезення Петра Постолюка зі Львова мав великий успіх. Подробиці цієї сенсації описані так реально, що багато читачів мусіли повірити в неї.

ДОТЕПИ ПОЛЬСЬКОЇ ПРЕСИ.

„Слово Польске" помістило три окремі „першоквітневі" звістки: про призначення д-ра Громра директором опери „Метрополітен" у Ню Йорку, про важні політичні конференції між „опозицією" УНДО й управою партії і про інтерпеляцію

сенатора Тулїє в міській раді щодо неправовірного твору Міцкевича „Дзяди“.

У „Курієрі Львовскім“ є ціла стаття про буцім-то нові зміни у трамваєвім русі Львова.

„Хвіля повідомляє, про те, що відомий домовласник Й. Шрехер став співвласником бару, що феноменальний піяніст Унгар виступатиме вечором у каварні „Варшава“, що маґістратський відділ чищення міста виробив окремий плян діяльности і т. д.

„Век Нови“ приніс сензацію того змісту, що до Львова приїхав світової слави цирк „Буфальо Біль“.

ОСТАННІ ВІСТИ

БАРТЕЛЬ НЕ ХОЧЕ БУТИ ПРЕМІЄРОМ?

Є чутки, буцімто проф. Бартелеві предложили в Спалі премієрство та що він не міг згодитися приняти цей тяжкий уряд.

ЗАСІДАННЯ КЛЮБУ ББ.

Промова гол. Славека.

1. квітня відбулося в соймі пленарне засідання Клюбу ББ., на якім голова Славек виголосив промову про тяжке положення бюджету держави. Зясував теж перебіг нарад і мету конференції у президента держави. Сказав, що конференція відбулася на бажання прем. Пристора та на будуче відбуватиметься періодично що якийсь час під проводом президента держави. Ті конференції бувш. премієрів виконуватимуть дорадну ролю. Найближча конференція відбудеться 20. квітня.

Гол. Славек зазначив, що хоч такої установи не передбачує конституція, всеж у теперішню хвилину є це конференції дуже важні та конечні, щоби вислухати думку в господарських справах усіх тих, що передше були при кермі уряду. Що торкається повновластей, Славек сказав, що прем. Пристор впевнив його, що уряд не думає занадто покваплно користуватися правами, які прислугують йому на основі декрету. Видаватиме їх у важних обставинах, коли того вимагатимуть конечности держави. Посли повинні радити над конституцією, щоби прискорити праці конст. комісії. Треба приготовити матеріял для самоврядних законів, як дуже скомплікованих. У справі сусп.-соціяльних законів є розбіжности поодиноких груп службовців. Розбіжности ті треба узгіднити, а це може статися лише на терені ББ. Господарське положення держави тяжке та вимагає великих жертв. Кріза це в дечому господарська війна, яка вимагає великих жертв, як підчас справжньої війни. Ходить про те, щоби поляки на будуче заняли становище до тих тяжких часів і жертв, яких вимагає теперішне госп. положення, щоби не було подібно, як було перед війною, коли Славек кермував агендами польського військового штабу та стрічався із страшною рівнодушністю а навіть недостачею зацікавлення. В 1912 р., підчас балканської війни, коли европейська війна висіла на волоску, конферував із одним впливовим поляком. У висліді тієї конференції дістав одну австрійську корону на польський скарб. Маючі люди при збірці на т-ва давали по „3 сотики“. Славекові у совісти соромно за тих панів, коли згадує ті часи.

ЗНИЖКА ПОЧТОВИХ І ТЕЛЕФОНІЧНИХ ОПЛАТ.

З 15. квітня має наступити знижка почтових оплат, які підвищено тому 6 місяців у користь безробітних. Від 15. квітня всі ті оплати для безробітних скасують, а почтову тарифу привернуть до норм обовязуючих перед 15. жовтня 1931. Із 1 травня скасують додаткові оплати для безробітних, які платять телефонічні абоненти. Привернуть теж давню тарифу за місячний радієвий абонамент.

ПРЕЗ. МАСАРИК ПРИХИЛЬНИКОМ НАДДУНАЙСЬКОГО ПАКТУ.

ЛЬОНДОН, 1. IV. ПАТ. Тижневик „Спектатор“ приніс розмову свого нач. редактора з президентом Масариком про наддунайський проект. През. Масарик зазначив, що ЧСР. готова заключити спец. господарські трактати з Австрією, Мадярщиною, Югославією та Болгарією. Так поправляться теж політичні відносини між державами середущої Европи. През. Масарик заявляється проти участи Німеччини в наддунайськім порозумінні. Така унія не моглаб початися від прилучення до неї якоїнебудь вел. держави. Отверто заявляє, що ЧСР, боїться німецької конкуренції та гегемонії в такім проекті, колиб Німеччина приступила до нього від самого початку.

ПЕРЕД ІРЛЯНДСЬКОЮ ВІДПОВІДЮ.

ЛЬОНДОН, 1. IV. 1932. З Дебліна повідомляють, що треба сподіватися, що англійський уряд дістане в понеділок відповідь Де Валери на ноту В. Британії. Відповідь буде якнайрішучіша, що торкається посольської присяги, як необовязуючої а тим самим неіснуючої. У справі 3 міліонів фунтів аренди ірляндський уряд готов переговорювати з Льондоном.

Нові бої біля Шангаю.

ЖЕНЕВА, 1. IV. ПАТ. Ґенеральний секретаріят оголосив 18. звіт представників чотирьох держав заінтересованих у шангайській справі. Всі дотеперішні звіти повідомляли, що положення залишилося незмінене, останній звіт із 29 березня повідомляє, що між китайцями та японцями трапляються сутички, зокрема в околиці Та Чан, де сильна японська стежа вдарила на китайську, яка супровожала невтрального обсерватора. Японські літаки кружляють тепер частіше над китайськими позиціями. Звіт зазначує, що японське командування видало прикази з метою припинення дальших сутичок.

Дрібні вістки.

Агенція Райтера заперечує поголоску про намірі Англії виступити в Льозанні з проектом дальшої мораторії для Німеччини.

4. квітня починається у Відні міжнародня залізнична конференція.

У звязку з близькими виборами президента в Німеччині на другий тиждень заповіли 10.000 прилюдних зборів. У пропаґандивних акції візьмуть участь радієві станиці, літаки й т. п. Гітлерівські часописи вийдуть у збільшеному накладі, а тиждень роздаватимуть їх безплатно.

Французькі вибори до парляменту відбудуться 1. і 8. травня ц. р.

Делеґатами чотирьох держав на конференції у справі наддунайської федерації будуть: від Франції Флянден, від Італії Ґранді, від Німеччини фон Більов, від Англії Саймон. Конференція триватиме три дні.

Французький Банк вимінює свої запаси долярів (752 міл.) на англійські фунти.

Офіційно зголосили трьох кандидатів на президентський стілець Німеччини: Гінденбурга, Гітлера та Тельмана.

Більшовицько-румунська комісія, яка має наладнати останні події на кордоні, збереться 12. ц. м.

За інформаціями французької преси проект запросин на конференції 5 наддунайських держав має між іншими такі точки: 1. знесення митних мурів між державами на території колишньої Австро-Угорщини. 2. Зниження їхніх приватних довгів. 3. Признання довгоречинцевого кредиту кожній з них після наладнання бюджетів. 4. Франція та Англія беруть на себе більші зобовязання у фінансуванні проекту наддунайської федерації.

НОВИНКИ

Біржа.

Гроші.

Американський долар 8.87.00—8.87.50, канадійський долар 7.85.00—7.90.00, чеська корона 0.26.50—0.26.75, австрійський шілінг 1.05.00—1.10.00, румун. лей 0.05.00—0.05.50, французький франк 0.34.80—0.35.00, швайцарський франк 1.73.00—1.73.50, фунт штерлінгів 33.20.00—33.80.00, радянський червінець 0.00—0.00, німецька марка 2.12.50—2.12.60.

— **Новий директор „Карпатії“.** Надзірна Рада Т-ва обезпечень на життя та ренти „Карпатія“ у Львові іменувала на своїм засіданні завідуючим директором д-ра **Івана Гижу,** дотеперішнього секретаря Т-ва „Дністер“.

— **Недільні вистави „Цвіркуна“.** В цю неділю (3. IV) дає Львівський Український Театр „Цвіркун“ аж дві ревії: в год. 4. попол. йде ревія **„Бо хто не ризикує“,** що стягнула вже на дві вистави повну салю публики, яка зривала собі боки зі сміху, а в 8. год. веч. нова ревія п. з. **„Весняні настрої“,** що пройшла на премієрі з помітним успіхом, а тепер буде повторена в дещо змодифікований і виправленій формі. Не сумніваємося, що українська публика Львова заповнить на обох цих виставах салю „Цвіркуна“ при Стрілецькій площі по береги.

— **На шпиталь ім. Митр. Шептицького.** Просять нас подати до загального відома, що в 1931 році зібрано на пушку біля церкви св. Спаса у Львові 290 зол. на Український Шпиталь ім. Митрополита Шептицького.

— **Музей Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові,** вул. Чарнецького 24, мав у місяці березні 132 катальогові числа приросту до ч. 22653 включно. В поодиноких відділах прибуло предметів: археольогія 6 і 3 збірки черепя, етнографія 587 (головно вишивки та витинанки), церковна старина 1, історичні памятки 2, графіка 322, гравюри 7, репродукції (головно портретові) 245, топографічні видівки 91, альбоми репродукцій 17, фотографії 57, монети 54, банкноти 101, медалі 3, жетони 3, фотокліші 55. Жертводавцями були пп.: д-р Барвінський Б., Береза Я., Букатович Л., Горбай В., Дорошенко В., д-р Деркачева М., Данилків М., Дудик К., ред. Енциклопедії, д-р Левицький В., д-р Лучків А., Мороз В., Музикова Я., дир. Мисик І., с. Назарія СС., інж. Озаркевич І., Стефанович А., д-р Федів І., Фіголь Д., Цинкаловський О., радн. Чачковський Л., Чайковський Е., проф. Шпитковський І. Управа Музею складає всім їм за це щиру подяку. Відвідувачів було 261, в тім 7 шкільних прогульок. — **Управа Музею.**

— **Із краєвої хроніки.** 29. III. вбив хтось вистрілом із револьвера 40-літнього Івана Марищака в Петлівці, скалатського повіту. Під замітом цього вбивства арештували Івана Голояда.
— Під замітом поранення Василя Затирки з Вікна, скалатського повіту, арештували Олексу Медельського.

— **Пожежа в таборі втікачів із Радянського Союзу.** Повідомляють із Вильна: З кордонної смуги прийшла вістка про пожежу барака в таборі втікачів із Радянщини біля Крайська. Підчас пожежі в бараці було 100 селян білорусів. Вогонь обгорнув швидко барак, а селяни не могли з нього видобутися бо всі вікна були закратовані, а двері замкнені. Пробували виломити двері, але це не вдалося. Підчас пожежі командант охорони був у Крайську. Заки його спровадили та відчинили барак, 40 осіб лежало мертвих і непритомних на долівці. 12 з них відратували, інші померли. З 65 селян, що перебули страшні хвилини підчас пожежі, 15 збожеволіло.

— **Німецькі шпигуни в Льотаринґії.** У Люнґві (Льотаринґія) поліція слідкувала за гуртом шпигунів. Арештували італійця Ц. Северія і його приятельку чешку Анну Гусак. Устійнили, що арештовані належали до шпигунського гурту у Тревірі. Арештовані мали постачати інформації про нову систему фортифікацій здовж французького кордону. Підчас ревізії в арештованих знайшли пляни робіт французьких військових інжинірів.

— **У кількох словах.** У подорожі криголому „Красіна“, що у квітні виїде в підбігунові області, братиме участь ген. Нобіле та кілька італійських техніків. — Біля Ліль викопали кістяк людини вис. 1 м. 65 цм. з галійсько-римської доби, при кістяку знайшли монети та посуду. — Китайському консулеві в Римі виплатили у спадщину від Басса 1,500.000 лірів, які покійний записав Китаєві на боротьбу з Европою. — У Румунії оподаткують на 20 відс. доходи з газардових ігор на розбудову летунства.

— **З Т-ва Приятелів Штук Красних у Львові.** В неділю, 3. квітня ц. р. в 11 год. передполуднем відкриття посмертної виставки картин Адама Висоцького. Виставка відчинена щодня від 10—15 год. у кімнатах Т-ва у Промисловому Музеї при вул. Дзєдушицьких 1.

— **Заява празького „Запорожа“.** Дістаємо до поміщення таке письмо: Рада Української Акад. Корпорації „Запорожа“ у Празі подає до загального відома, що не має нічого спільного з Корпорацією „Запорожа“ у Варшаві. — Сеніор Корпорації: **С. Чесниковський.**

—o—

Нові книжки й журнали.

ЖУРНАЛИ.

РІДНА ШКОЛА, ілюстрований двотижневик. Ч. 6. Р. І. 15. березня 1932. Зміст: Іван Герасимович За український шкільний фронт. — о. Іван Щербанюк: Новочасний шкільний інспектор. — Константина Малицька: Шевченко у дівочій школі. Як учениці власними силами святкували Його роковини (фейлетон). — Закон про приватні школи й наукові та виховні установи. — доц. Віктор Доманицький: Перша українська висока школа. З нагоди 300-ліття заснування Київо-Могилянської Академії. — Теофіль Коструба: Картини шкільного життя в українській повісті XIX ст. Хор українського вчительства на Підкарпатті. — Д-р Мирон Коновалець: Відрадне явище. — З ювилейних обходів „Рідної Школи“ в Америці. — Вадим: Рідна Школа на Лемківщині. — Ном. І. Лучишин: Кооперативне виховання в школах „Рідної Школи“. — На тернистому шляху: „Ліберум вето“ гр.-чанського інспектора. — Правна порада: Цього року припадає шкільний плебісцит. — З життя „Рідної Школи“: Нові Члени Добродії „Рідної Школи“. Що може добра воля та уміла праця. — Бібліографія. Різні вісти. Веселий кутик. Переписка.

НАШ ПРИЯТЕЛЬ, ілюстрований місячник для шкільної молоді. Р. XI. Ч. 9. Квітень 1932.

КІНО, двотижневик кінематографії. Ч. 7—8. 1932. III. р. видання.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз“ платив кооперативам дня 1. IV. 1932 за масло експортове та десерове пріма 3·40 зол., за літру молока 19—20 сот., літру сметани 1·10 зол., конус нець 3·00—3·30.

ОГОЛОШЕННЯ

Театри.

Львівський Український Театр „Цвіркун“, саля Реміси. Пал. Стрілецька пл. 7.

Неділя, 3-го IV., год. 4. попол. „Бо хто не ризикує“. Ревія в 13 точках.

Неділя, 3-го IV., год. 8. веч. „Весняні настрої“. Ревія в 14 точках.

Великий Театр.

Субота, 2. IV. год. 3.30 попол. „Ріголето“.

Субота, 1. IV. год. 7.30 веч. „Дзяди“.

Неділя, 3. IV. год. 3.30 попол. „Люди в готелі“.

Неділя, 3. IV. год. 7.30 веч. „Дзяди“.

Театр Ріжнородностей.

Субота, 2. IV. год. 7.30 веч. „Мезаліянс“.

Неділя, 3. IV. год. 3.30 попол. „Щастя від завтра“ (ціни попул.).

Неділя, 3. IV. год. 7.30 веч. „Мезаліянс“.

Кіна.

АПОЛЬО: „В раю“ (Анні Ондра“).

КАСІНО: „Над ранком“ (Рамон Новаро).

КОПЕРНИК: „Плян „В“.

ЛЕВ: „Дикі поля“.

МАРУСЕНЬКА: „Плян „В“.

МІРАЖ: „Роман із поручником“ (Льоренс Тібет).

ОАЗА: „Мараду“.

ПАН: „Під кураталею“(Власта Буріян).

ПАЛЯС: „Ліліянка розводиться“ (Ліліян Гарвей).

ПАСАЖ: нечинний.

СОНЦЕ: „Пат і Патахон, як газетярі“.

СТИЛЕВЕ: „Сірий дім“, „Ляврі та Гарді“.

УТІХА: „Пат і Патахон як волоцюги“, „Сімба, король диких звірів“.

ХИМЕРА: „Мароко“ (Марлена Дітріх).

—o—

Програма радіо.

Понеділок, 4. квітня 1932.

Ляйпціг (259,3) 20.00 Концерт. **Міляно** (331,4) 21.00 Концерт. **Брно** (341,7) 21.00 Концерт. **Льондон** (356,3) 13.00 Легка музика. **Гельсінгфорс** (368,1) 20.00 Концерт. **Гамбург** (372,2) 19.15 Концерт. **Букарешт** (394,2) 17.00 Румунська музика. **Сотенс** (403,8) 18.00 Концерт. **Берлін** (419) 22.25 Танкова музика. **Рим** (441,2) 22.10 Народня музика. **Лянгенберг** (472,4) 20.00 Концерт. **Прага** (488,6) 15.10 Пісні. **Брюселя** (509,3) 19.30 Концерт. **Відень** (517,2) 17.00 Концерт. **Рига** (525,4) 20.30 Концерт. **Мінхен** (532,9) 21.30 Концерт. **Будапешт** (550,5) 23.00 Танкова музика. **Ленінград** (1000) 18.00 Концерт. **Москва** (1481) 16.30 Література.

Вівторок. 5. квітня 1932.

Ляйпціг (259,3) 16.30 Концерт. **Міляно** (331,4) 20.45 Оперетка. **Гельсінгфорс** (368,1) 19.30 Концерт. **Гамбург** (372,2) 19.25 „Годівля футеркових звірів“. **Букарешт** (394,2) 20.00 Опера. **Сотенс** (403,8) 21.30 Концерт. **Берлін** (419) 17.45 „Великий Берлін“. **Рим** (441,2) 20.45 Концерт. **Лянгенберг** (472,4) 18.15 „Норвегія в піснях“. **Прага** (488,6) 21.00 Концерт. **Брюселя** (509,3) 21.00 Концерт. **Відень** (517,2) 19.05 „Сотворення світу“. **Рига** (525,4) 20.30 Концерт. **Мінхен** (532,9) 22.00 Концерт. **Будапешт** (550,5) 19.40 Концерт. **Ленінград** (1000) 16.30 Концерт. **Осльо** (1083) 22.15 Пісні. **Москва** (1481) 18.30 Концерт.

ЛЬВІВСЬКЕ РАДІО.

Неділя, 3. квітня 1932.

Львів (380,7) 10.50 Грам. кружок. 11.00 Музика Гайдна. 12.15 Шкільний ранок. 14.00 Господарський виклад. 14.20 Пісні. 14.40 Господарський виклад. 15.00 Концерт. 15.50 Програма для молоді. 17.15 „Як зміняємо тепло на працю“. 17.30 Куток мови. 17.43 Концерт. 19.00 Всячина. 19.25 Концерт. 19.40 Грам. кружок. 19.45 Концерт. 20.15 Серенади. 21.00 Концерт. 21.55 Література. 22.10 Пісні. 22.45 Спорт. 23.00 Музика.

Понеділок, 4. квітня 1932.

Львів (380,7) 11.45 Перегляд преси. 11.58 Час із Варшави. 12.10 Грам. кружок. 13.10 Про погоду дня. 13.15 Господарська оповістка. 13.00 Грам. кружок. 15.25, 15.50 Виклади для матуристів. 15.45 Грошева біржа. 16.20 Навчання французької мови. 16.40 Грам. кружки. 17.10 „Мої подорожі по Польщі“. 17.35 Танкова музика. 18.50 Всячина. 19.15 „Дуга над столицею“. 19.30 Спорт. 19.35 Грам. кружки. 19.45 Радієвий щоденник. 20.00 Відчит. 20.15 „Ловці перел“ — опера. 23.00 Танкова музика.

ОПОВІСТКИ

За оголошення редакція не відповідає

Заходом Марійського Товариства Пань відбудуться Реколекції для пань у семинарицькій церкві у Львові, вул. Коперника ч. 36 в днях від 4. до 10. квітня ц. р. Порядок такий: кожного дня в год. 5. попол. наука, по науці суплікація. 9-го (субота) в год. 3. попол. сповідь, 10-го (неділя) в год. 8. рано Торжественна Служба Божа та спільне св. Причастя.

Установчі Загальні Збори Філії „Союзу Українок“ на місто і повіт Львів відбудуться в неділю 3. квітня ц. р. в год. 5-ій попол. в домівці С. У. (вул. Підвале ч. 7). Просимо львівське жіноцтво взяти в Зборах численну участь. — За Членів Основників: Дмоховська, Турянівна.

В неділю 3. ц. м. в год. 18. відбудеться в Українській Бесіді у Львові (Народній Дім) виклад (доповідь з автопсії) п. Івана Джулинського на тему: „Пятилітка на Великій Україні“. Вступ вільний. Гостям раді.

ДРІБНІ ОГОЛОШЕНЯ

За оголошення редакція не відповідає

НЕЗВИЧАЙНО дешево — одинока найбільша робітня кап, фіранок — ручної роботи — Накидки, брокати, портієри — лише **Фрайліх,** Львів, Сикстуська 21. Централя Відень. 1600 3—?

ОКАЗІЯ! Продам добре розвинений ресторан, склеп, трафіка враз з новим будинком на літниску, повна обстанова, вільне мешкання. Готівкою 2.000 долярів. Листи до Адміністрації „Діла“ під „Лише для українця“. 1602 5—10

КОТРИЙ з Всчес. Отців потребує солідної, інтелігентної, старшої господині. Вимоги дуже скромні. Ласкаві зголошення: Ольга. Станиславів, Пірамовича 34.

СВІТОВА фінансова інституція шукає осіб із кол інтелігенції, головно пань, до аквізаційної праці евентуально за постійною винагородою. Зголошення „Самостійна посада“ до Бюра щоденників, Львів, вул. Костюшка 2. 1-1

ЕМЕРИТИ усіх декастерій, диспонуючі вільним часом і знайомостями найдуть корисну і постійну працю в своїй околиці. Зголошення до адміністрації під „Емерити“. 1642 1—2

■ **ФІРАНКИ,** капи — ручної роботи найкорисніше — Робітня Ванк, площа Марійська 5, I. поверх. 1538 5—14

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло“. З друкарні Вид. Спілки „Діло“, Львів, Ринок 10.